

Justitiedepartementet
Via e-post: ju.remissvar@regerings-
kansliet.se

Remissyttrande över slutbetänkandet Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende (SOU 2023:12)

(Ju2023/00712)

Inledning

Tingsrätten har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, vilket framstår som synnerligen väl genomarbetat och genomtänkt. Behoven av författningsändringar är grundligt analyserade och frågorna redogörs för på ett utförligt och gediget sätt. De förslag som lämnas framstår som väl övervägda och motiverade.

Tingsrätten ställer sig bakom övervägandena och förslagen i betänkandet med följande tillägg.

En mer självständig domstolsadministration

Som framgått ställer sig tingsrätten bakom kommitténs förslag om en mer självständig myndighet för domstolsadministrationen. Tingsrätten vill emellertid framhålla att de argument som läggs fram i det särskilda yttrandet om att den centrala domstolsadministrationen bör läggas på ett i konstitutionellt hänseende självständigt organ har stor tyngd och tingsrätten skulle i och för sig föredra det mer långtgående förslag som lagts fram där.

Då det inte finns politisk enighet om att inrätta ett helt oberoende domstolsråd framstår dock inrättande av en självständig styrelse för Domstolsstyrelsen – av de skäl som anförs i avsnitt 11.2.2 i betänkandet – som en nödvändig åtgärd för att säkerställa domstolarnas oberoende.

Domstolsstyrelsen ledning

När det gäller styrelsens sammansättning anser tingsrätten att kommitténs förslag i huvudsak framstår som välöväggt. Det stora flertalet av de

domstolar som kommer att beröras av Domstolsstyrelsens verksamhet utgörs dock av tingsrätter och förvaltningsrätter, vilka är av varierande storlek och har delvis skilda förutsättningar för sin verksamhet. Tingsrätten anser att styrelsen bör ha en sammansättning som i högre grad återspeglar detta så att bredare erfarenhet och kompetens från domstolarna i första instans säkerställs.

Tingsrätten föreslår därför att två ledamöter, i stället för endast en ledamot, ska vara eller ha varit ordinarie domare i tingsrätt respektive förvaltningsrätt. Härigenom skulle ledningens kompetens och erfarenhet ytterligare breddas och dess sårbarhet minskas. En utökning av antalet ledamöter i styrelsen från nio till elva skulle enligt tingsrättens uppfattning inte nämnvärt påverka styrelsens förmåga att arbeta effektivt.

Det har i debatten rests frågor om att styrelsens kompetens skulle breddas ytterligare. Som framhållits i betänkandet torde dock de flesta frågor som uppkommer i verksamheten kunna hanteras inom ramen för den löpande verksamheten och därmed inte kräva något omedelbart beslut eller åtgärd från styrelsens sida. Det föreslagna nomineringsförfarandet av domarledamöter från domstolscheferna i de olika domstolsslagen respektive instanser säkerställer vidare enligt tingsrättens uppfattning att endast domare med hög kompetens och god erfarenhet utses. Det framstår också som lämpligt att överlåta till Domstolsstyrelsen att besluta om närmare regler för hur nomineringsförfarandet i framtiden ska genomföras.

Angivandet av särskilda krav eller mål i regleringsbrev m.m.

De i betänkandet föreslagna ändringarna har sin utgångspunkt i ett utökat skydd för domstolarnas oberoende – särskilt under en regim som inte är lojal mot rättsstatens principer. Det framstår mot den bakgrunden därför inte som helt tillräckligt att, som kommittén stannat för, i denna del, föresätta att regeringen kommer att iaktta betydande restriktivitet när det gäller att i regleringsbrev ange särskilda krav på eller mål för hur domstolsverksamheten bedrivs. Enligt tingsrätten bör frågan om formerna för regeringens möjligheter att ange mål och uppdrag i regleringsbrev eller på annat sätt närmare övervägas.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Björn Hansson, chefsrådmännen Thed Adelswärd och Dag Cohen, rådmannen Lena Nowak samt administrativa assessorn Sandra Ahrén efter föredragning inför plenum av tingsfiskalerna Philip Herrström och Kristian Jönsson.

Björn Hansson

Philip Herrström/Kristian Jönsson